Zaman Tüneli İle Geçmişte Sumer'e Yolculuk

Muazzez İlmiye ÇIĞ

KÜLTÜR BAKANLIĞI

Ç O C U K / E D E B İ Y A T

KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI / 1520
Yayımlar Dairesi Başkanlığı
Çocuk - Edebiyat - Dizisi / 134 - 6

ZAMAN TÜNELİ İLE GEÇMİŞTE SÜMER'E YOLCULUK

Yazan:
Muazzez İlmiye ÇIĞ

Resimleyen:
İbrahim TAPA

ISBN 975-17-1306-4

Yayımlar Dairesi Başkanlığı'nın 21.5.1993 tarih ve 928.1.1299 sayılı makam onayı gereğince ilk defa olarak 10.000 adet bastırılmıştır.

Hassoy Matbaası
ANKARA

1990'lı yıllar yalnız Türkiye toplumunda değil, tüm dünya coğrafyasında da ilginç oluşumların ve onlara bağlı gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde Bakanlığımın politikasının özünü, demokratikleşme çabalarının toplumumuzda yaygınlaştırılması oluşturmaktadır. Çoğulcu, katılımcı, çağı yakalamış insanların ürünleri ile bütünleşmiş bir kültür politikası temellendirilmesi amaçlanmıştır.

İnsanlığın geçirdiği büyük dönüşümlerin ve değerlerin arkasındaki kavramlar "Kitap" ve "Okumak"tır. Ne görselliğin gücü, ne de iletişimin durmak bilmeyen teknolojik gelişmeleri, bu iki kavramın insanlara özgü haz duygusu nedeniyle hiçbir zaman önemini yitirtemeyecek, özelliği ve önemi dünya durdukça sürüp gidecektir.

İnsanlar, günlük yaşama biçimleri, dünyadaki olumlu olumsuz gelişmeler, etkileşimler, olaylar, üzüntüler ve sevinçler içinde düşünce üretip kendilerini yenileyecekler ve bu çabadan da hiçbir zaman vazgeçemeyeceklerdir.

Bütün bu somut gerçeklerin yanında, karşımızda fazla değiştiğini söyleyemeyeceğimiz diğer bir somut gerçek var. O da az okuyan bir toplum oluşumuz. 1992'yi KİTAP ve OKUMA yılı ilan ederek bu sorunun altında yatan nedenleri araştırmak, çözüm yollan aramak, etkinlikler yapmak, okuma konusunu gündemde tutmak çabası içinde geçirdik. Kampanyalar yaptık, yarışmalar düzenledik. Kitaplarımızı ücretsiz verdik, tüm bu etkinliklerimizi yine sürdüreceğiz.

1993 yılında "KİTAP SATIN ALIN... AYDINLANIN" diyerek ikinci adımımızı atıyoruz. Yine kampanyalar, yarışmalar yoluyla insanımızı kitaba ve kitap satın almaya yönlendirmek amacındayız.

Geniş ufukları olan, düşünen, düşündüğünü açıklayan, görsel iletişim araçlarının verdikleriyle yetinmeyen, kültürlü insanların yaşadığı özgür ve demokratik ortamı olan, geleceğin, 2000'li yılların Türkiyesi için bu kavramların yerleştirilmesi çok önemli. Bunun sonunda kitabı isteme, sahip olma ve bundan

haz duyma duygusunun yaygınlaştığı insanların Türkiyesi, okuyan, yazan Türkiye, düşlenenlerin gerçekleştiği Türkiye olacaktır.

Bakanlığımız 1993'te gerek çalışmaları sırasındaki değerlendirmeleri gerek Türkiye'nin her köşesinden gelen istemin yoğunlaşması nedeniyle baskı sayılarını yükseltti.

Toplumsal düşünce birikimimizi oluşturan, bu arada da ulusal kültürümüze katkıda bulunmuş olan ve fakat özel yayınevleri tarafından yayınlanmasında bilinen güçlükleri yaşayan kitapları yayınlamaya devam edeceğiz. Böylece, ulusal kültür birikimimizi yalnızca bir koruma mantığıyla değil, günümüz gereksinimlerini karşılayacak bir yaklaşımla ele almış olacağız.

Okumak ve yazmak; insanların insanca duygularının, kendi kendisiyle yalnız kalabildiği tad alma ve haz duyma anlarının yaşandığı tek alandır. İnsanlar, yaşanan bu anlarının sonucunda dünyamızı süsleyen fikir ürünlerini ortaya koyuyor, yetenekli kişiler ortaya çıkıyor, hepimizin, ülkemizin, giderek dünyamızın malı oluyor.

Bu gerçek ve bilinç içinde kitap ve okumak somutunda başlattığımız girişimlerimizi 1993'te yine gündeme getiriyor "KİTAP SATIN ALIN... AYDINLANIN" diyoruz.

. Çoğulcu, katılımcı, demokratik yapılı, çağını yakalamış, ona içerden bakan kuşaklar olarak yetişmemizin gerçeği bu diyorum ve buna içtenlikle inanıyorum.

D. Fikri SAĞLAR
Kültür Bakanı

ÖNSÖZ

İlkokul ve ortaokul çocukları için yazdığım bu küçük kitapta amacım, bundan 4000 yıl önce yaşamış olan yaşdaşları ve hemen hemen aynı ruhu taşıyan bir Sumerli çocuğun ağzından, Sümer yaşantısını ve kültürünü onlara eğlenceli bir şekilde tanıtmaktır.

Büyük Atatürk, dilleri dilimize çok benzeyen ve Türklerin anayurdu Asya topraklarından göç ettiklerine inandığı (bugün bu doğrulanmaktadır) Sumerlilerin ve kültürlerinin ülkemizde tanınmasını ve bilinmesini istiyordu. Ne yazık ki, bugüne kadar bu yönde herkesin ilgisini çekecek bir çalışma yapılamadı.

İlk kez; çok geç olmakla beraber, Atamızın çok sevdiği çocuklara, Çiviyazılı tabletler üzerinde en az 50 yıldan beri yaptığım çalışmaların ürünlerinden uygun olanlarını özetle aktarmaya gayret ettim. Bu bilgilerden birçoğu İstanbul Arkeoloji Müzelerinin zengin Çiviyazılı Belgeler Arşivi'nde bulunan Sumerlilerin yazdıkları belgelere dayanmaktadır.

Her konuda olduğu gibi, Sumerlilere ve onların yazısını kullanan milletlere büyük ilgi gösteren ve bu alanda ülkemizde de bilim adamlarının yetişmesini sağlayan yüce Atamızı şükranla anıyorum.

Muazzez İlmiye ÇIĞ

Çiviyazıları Uzmanı

ZAMAN TÜNELİ İLE GEÇMİŞTE SÜMER'E YOLCULUK

Size kendimi tanıtayım: Ben bir Sumerli çocuğum. Adım "Ludingirra", anlamı "Tanrının adamı". Adımı söylemek size zor gelirse, kısaca "Lu" diyebilirsiniz. Tam 14 yaşındayım. 6 yıldan beri okula gidiyorum. Eğer okulda her bilgiyi öğrenmek istersem, daha en az 5 yıl okumam gerek. Boyum çok uzun değil, kara saçlı kara gözlüyüm ama derim kara değil. Zaten bizim halkımız hep kara gözlü, kara saçlı. Herhalde onun için biz kendimize "karabaşlı" diyoruz.

Ben şimdi, yaşantımı, ülkemi tanıtmak için sizi zaman tüneli ile geçmişe götüreceğim. Hoşunuza gideceğini umut ediyorum. Geçmiş zaman deyince aklınıza ne gelir? Dün, geçen hafta, geçen ay, geçen yıl, geçen yüzyıl hepsi geçmiş zaman değil mi? Ama bizim yolculuğumuz çok daha eskilere uzayacak, hazır mısınız?

Yolculuğumuza içinde bulunduğumuz 20. yüzyıldan çıkıyoruz. Bu yolculuğumuzda aynı topraklarda birbirini ardınca yaşayan milletler, değişik şehirler, yakılan, yıkılan yerler, savaşlar, bir yerden bir yere göçen insanlar görebilirsiniz ama biz vakit geçirmemek için onlara hiç bakmayacağız, bakmaya

da zamanımız yok. Yirminci yüzyıldan ışık hızı ile gidiyoruz. 19. yüzyıl, 15. yüzyıl, 10. yüzyıl, birinci yüzyıl ve takvimimizin başı olan İsa'nın doğum gününe geldik bile. Yolumuza devam ediyoruz: İsa'dan önce (İ.Ö.) birinci yüzyıl, beşinci yüzyıl, onuncu yüzyıl, derken yirminci yüzyıla ulaşıverdik. İşte bu benim yaşadığım yüzyıl. Sizin çağınızdan hemen hemen 4 bin yıl önce.

Geldiğimiz yer neresi, diye soracaksınız şimdi. Sizin ülkenize yakın Türkiye'nin güneydoğusunda Irak dediğiniz yer. Buradan iki büyük nehir geçip güneyde denize dökülüyor. Bunların adı Fırat ve Dicle, bizde onların adı "Buranum ve İdigna"dır. Siz buraya iki nehir anlamına gelen Mezopotamya diyorsunuz. İşte benim vatanım bu iki nehir arasında. Buraya yüzyıllar boyu Sümer toprakları denmiş. Atalarım çok eski çağlarda buraya göç etmişler. Neden mi? Kendi ülkelerinde ağaçları, ormanları kesip bitirdiklerinden yağmurlar yağmamış, büyük bir kuraklık başlamış, nehirler göller kurumuş. Ne tahıl ekebilmişler, ne hayvan besleyebilmişler. O yüzden binlerce insan hayvanları, çoluk çocukları ile kendilerine uygun bir ülke bulabilmek için yola çıkmışlar. Yollarda açlıktan, yorgunluktan, soğuktan hastalananlar, ölenler olmuş ama yılmadan yürümüşler ve sonunda bir de bakmışlar ki, bol suları ile iki nehir karşılarında akıp

duruyor. Fakat kıyıları bütün bataklık. Bataklıktan sonra gelen kısım da kupkuru. Kuruluktan ve sıcaktan topraklar yarık yarık olmuş. Hemen kadın erkek, çoluk çocuk kolları sıvamış ve hep birlikte çalışarak su yolları kanallar açmışlar ve böylece hem bataklıklar kurumuş, hem de kuru toprak sulanmış. Şimdi ülkem yemyeşil. İstediğimiz her bitkiyi yetiştiriyor ve pek çok hayvan besliyoruz. Bu hayvanların sütünden, etinden besin olarak, yününden ve derisinden giysi olarak yararlanıyoruz. Hepsi o kadar çok oluyor ki, tüketemiyoruz bile. Artanları verimsiz toprakları veya tembel insanları olan komşu ülkelere gönderiyoruz.

Bizim ülkemizde taş ve büyük ağaçlar yok, toprağımızdan değerli madenler çıkmıyor. Onun için biz de o ülkelerden gönderdiklerimize karşılık evlerimizi, tapınaklarımızı, heykellerimizi yapmak için taşlar, ağaç kütükleri, süs eşyaları, kap kaçak yapmak için de altın, gümüş, bakır gibi değerli madenleri alıyoruz.

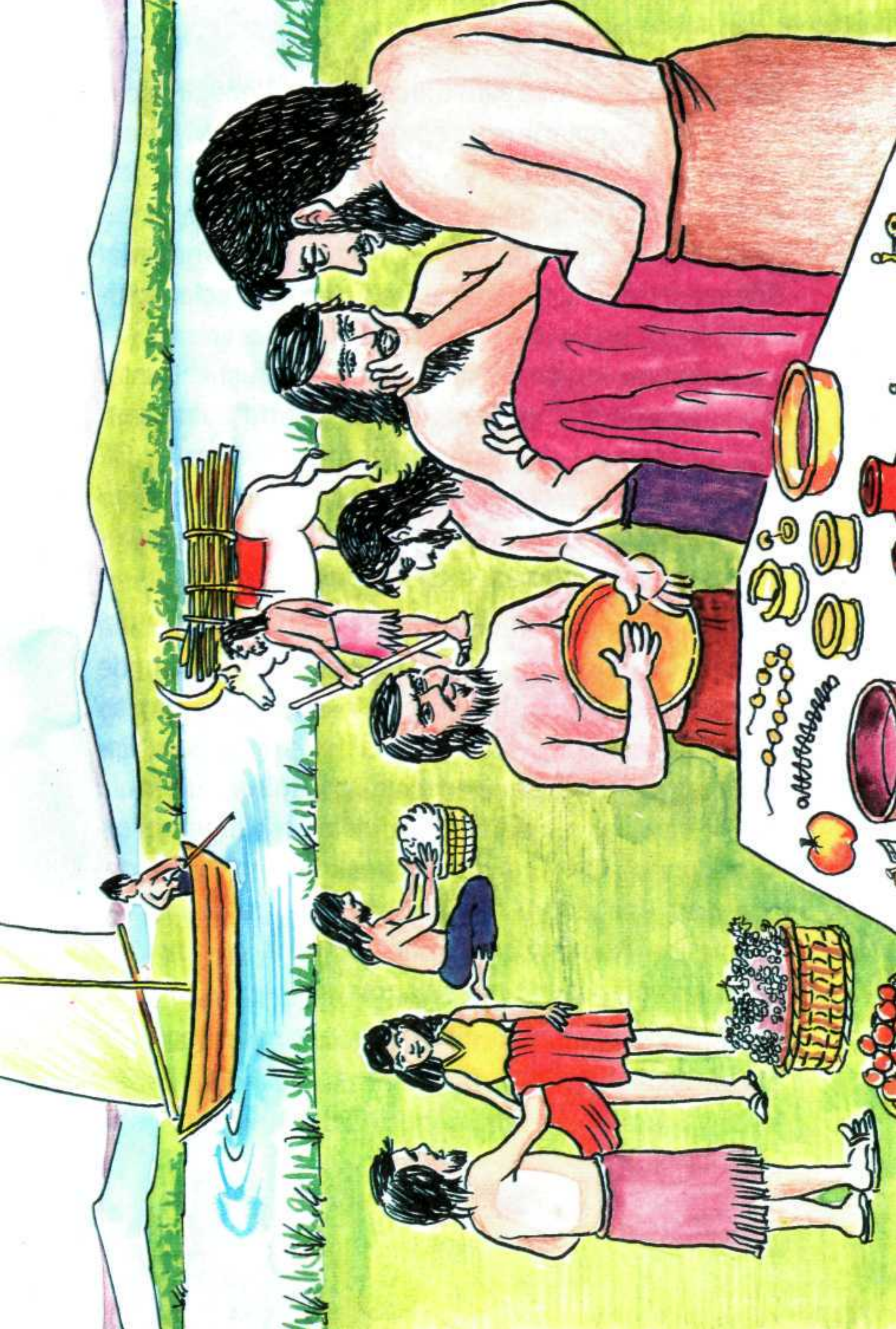
Benim doğup büyüdüğüm şehrin adı Nippur. Burası baş tanrımızın yeri olduğu için çok önemlidir. Biliyor musunuz, bizim pek çok tanrı ve tanrıçamız var. Güneş, ay, yıldızlar, yer, gök, hava, su, yağmur, fırtına, dağlar, nehirlerin hep tanrı veya tanrıçaları bulunuyor. Biz insanları denetlemekle görevli olan tan-

rıçamız her zaman yanımızdadır. O, büyüklerin, anne ve babaların çocuklarına iyi davranmalarını, çocukların da onlara saygılı olmalarını, çevremizi korumamızı, başkalarına zarar vermememizi ister. İyi olanları ödüllendirir, fena olanları cezalandırır.

Bu tanrılarımız için yapılmış büyük evler, daha doğrusu tapınaklar şehirlerimizin en büyük süsüdür. Onlar yüksek yerlere yapıldığından uzaktan çok görkemli görünürler. Bazılarının yanında göğe değecekmiş gibi uzanan Ziguratlar bulunuyor. Bunlara bir tür kule de diyebiliriz. Merdivenleri dışarıda söylediklerine göre tam 300 basamaklı imiş.

Ben bir kere tapınağın avlusuna girip bu merdivenlerden çıkmaya başlamıştım. Birden arkamdan sesler duydum, başımı çevirip bakınca bana, "in aşağı" diyerek bağıranları gördüm. Bir kabahat yaptığımı anlayarak çok korkmuştum. Aşağı indiğimde orada bekleyen tapınak personeli kolumdan tutup, "oraya çıkmanın yasak olduğunu bilmiyor musun?" diye biraz darılır, biraz hoşgörür bir sesle konuşunca korkum geçmişti. Boynumu bükerek bilmediğimi söyledim ve özür diledim.

"Haydi buralarda gezinme, evine git" diye beni kapıdan çıkardılar. Ben o kulenin üstündeki odayı da görmek istiyordum. Oraya ancak din görevlilerinden gökyüzünü inceleyenler çıkabilirmiş. Onlar yıldızların

verdiği işaretleri okuyarak insanların geleceğini söylerlermiş. Çarşılarımızda gezmeyi çok seviyorum. Küçük iken annem veya babam giderken ben de hemen takılırdım onlara. Şimdi yalnız veya arkadaşlar ile gidiyorum. Neler yoktur çarşılarımızda! Bakırcılar, dericiler, çanak çömlek yapanlar, kumaşçılar, altın, gümüş ve kıymetli taşlardan süs eşyaları yapan kuyumcular her tarafı sarmıştır. Bunlar arasında yazı satan yazıcı dükkanları da bulunuyor. Bunlardan birisi de benim babamın dükkanıdır. Bizim insanlarımız arasında yazı bilen çok az olduğu için mektup, senet, antlaşma yazdırmak isteyenler onlara gider ve gümüş karşılığında yazdırırlar.

Bazen arkadaşlarla Buranum (Fırat) nehri kıyısına gideriz. Orayı görmenizi çok isterim. Suyun üzerinde birçok kayık ve yelkenliler, bir kısmı Nippur'dan başka şehirlere, bir kısmı da başka şehirlerden Nippur'a eşya taşır. Beni en çok ilgilendiren yük dolu büyük kayıkların insanlar tarafından kıyılardan iplerle çekilmesi. Çeken insanlar sıcaktan kan ter içinde, omuzları öne doğru bükülü, bellerine geçirilmiş halatlarla ne kadar zor yürürler. Onlara çok acırım. Bunların çoğu savaş tutsaklarıdır.

Nehrin kıyısında deniz araçlarının yanaşması için birçok iskele var. Bu iskelelerin karşısındaki pazarlarda ne ararsanız bulursunuz. Satıcıların alıcı çağı-

ran sesleri, alışveriş yapmaya gelen insanların gürültüleri uzaklara kadar yayılır.

Balıkçıların yanına gitmekten pek hoşlanmam, niye mi, çünkü nehirlerden henüz tutulan koca koca balıklar sudan çıktıkları için ölmek üzere olduklarından çırpınır dururlar. Onların o acı ile çırpınmaları bana pek dokunur, sanki o acıyı ben çekiyormuşum gibi olurum. Diğer taraftan babam satın alıp annem de pişirdiği zaman yemesine doyamam.

Şehrimizin tam ortasında kocaman bir park var. Onun da ortasından büyük bir su kanalı geçiyor. O parkta oynamayı çok seviyorum. Hele çok sıcak günlerde ağaçların altında serinlemek ne kadar iyi oluyor.

Birkaç defa arkadaşlarla okuldan kaçıp o parka gitmiştik. Fakat birgün babam nasılsa okuldan kaçtığımı duymuş. Parkta tam biz oyunun en heyecanlı yerinde iken gelip kulağıma yapışmaz mı? Az daha korkudan altımı ıslatacaktım.

"Okuldan nasıl kaçar ve buralara gelirsin, utanmıyor musun?" diye gürleyerek iki tokat indirdi. Canım çok yanmıştı ama ağlamaya bile korktum. "Yürü bakalım okula, seni oraya okuman için gönderiyorum, sokaklarda sürtmen, parklarda oynaman için değil" sözleri ile durmadan azarlıyordu. Okula gidip beni öğretmene teslim edince bir dayak daha

yiyeceğim zannetmiştim. Tir tir titriyordum. Öğretmen halime acımış olacak ki, dayak yerine okuldan kaçmanın hem okulun disiplinine karşı gelmek, hem de derslerde arkadaşlarımdan geri kalmak olduğunu anlatarak bir daha yapmamam için benden söz aldı. Korkmuş ve utanmıştım. O günden sonra, hiç kaçmadım ve bundan sonra da kaçmayacağım kuşkusuz.

Bizim annelerimiz ve babalarımız hep öğretmene saygılı olmamızı, okulu sevmemizi söylerler. Öğretmenler kutsal kimselerdir bizim için. Sizce de öyle değil mi? Bize okumayı yazmayı bütün bilgileri, büyük bir özveri ile öğreten onlar. Ama bazen onların bu değerini unutup arkalarından söylendiğimiz de olmuyor değil.

Okul deyince, okula ilk başladığım gün geldi aklıma. O gün ne heyecanlı, ne korkulu idim bilemezsiniz! Gideceğim gece uyuyamamıştım. Hiç adetim olmadığı halde sabahleyin güneş tanrımız daha çıkmadan bahçeye indim. Kölelerimizle birlikte tavuklara, diğer hayvanlara yem verdim. Annem okulda yemem için iki yuvarlak çörek hazırlamış. Babam da yazı yazmam için inceli kalınlı uçları üçgen kesilmiş kamıştan kalemler yapmış. Hepsini bir torbaya koyup elime verdiler. Okula babam götürdü beni. Yolda giderken, hep nasıl okuyacağım, nasıl yazacağım,

arkadaşlarım iyi olacak mı, oyun oynayabilecek miyim, annemi, evi özleyecek miyim, diye düşündüm durdum. Okul tapınağın bulunduğu alanın içinde. Kapıdan büyük bir avluya girdik. Bir sundurma etrafında odalar görünüyordu, kapıları kapalı hiç ses yoktu. İçimden "burası okulsa çocuklar nerede?" diye sordum. Meğer çocuklar bu odaların içinde imiş. Babam korkmayayım, diye biraz geç getirmiş beni. Bizi uzun boylu, şişmanca biri karşıladı. Okulun başı imiş. Onu görünce nedense içime bir korku geliverdi. Babam ona "İşte size söylediğim oğlum Ludingirra". Onu size veriyorum. Buradan her tür bilgiyi öğrenmeden çıkarmazsınız. "Eti sizin kemiği benim" dedi. Bunun ne demek olduğunu bilmediğim için öyle şaşırmıştım ki. "Acaba benim etimi mi yiyecekler" diye aklımdan bile geçirdim. Sonradan babama bunun anlamını sordum. "İstediğiniz kadar dövebilirsiniz, ama sakın kemiklerini kırmayınız" demekmiş. Karşıda elinde uzun kamışla dolaşan bir adam daha duruyordu, "acaba çocukları bu kamışla mı dövüyorlar?" diye düşündüm.

Okulun başı (biz ona Ummia diyoruz) elimden tuttu, başladık yürümeye. "Eyvah babamdan da ayrılıyordum. Kendimi öyle yalnız, öyle zavallı hissettim ki, sanki annemi, babamı bir daha hiç göremeyecekmişim gibi geldi. Ummia beni bir odaya sokarak

öğretmene "İşte size yeni bir öğrenci, babası onu her bilgiyi öğrenmeden buradan çıkmamak üzere bize getirdi" diye, beni bırakıp odadan çıktı. Çocuklar yerlere serilmiş hasır üzerinde dizlerinden kamıştan yapılmış altı düz küçük birer sepet ile oturuyorlardı. Öğretmen benim elime de bir sepet verdi ve köşede duran bir kil yığınını göstererek " oradan bir parça al ve şuraya otur" dedi. Önde oturan çocukları sıkıştırarak bana bir yer açmıştı. Ben hemen bir topak yumuşak kili alarak dizlerimin üstünde gösterilen yere oturdum. Otururken bir taraftan da göz ucu ile çocukları ve odayı gözlüyordum görünüşe göre odada en küçük ben idim. Karşımızda yüksekçe bir oturma yeri, yanında duvara dayalı uzunlu kısalı, kalınlı inceli kamışlar vardı. "Orası öğretmenin yeri olmalı, çocukları görebilmesi için yüksek yapılmış" dedim içimden. Fakat o kamışlar bizi dövmek için mi idi? Birdenbire sanki hepsi vücuduma çarpmış gibi titredim. Ben bunları aklımdan geçirirken öğretmen yanıma gelerek "bak, kili böyle yapacaksın, kamışı da üzerine şöyle bastıracaksın" diye gösterdi. Kili iki avucumun içine alarak elma gibi yuvarladım ve iki taraftan bastırıverdim. Kenarları yuvarlak mercimek şeklinde birşey oldu. Öğretmen torbamdaki kamışlardan birini seçerek kil üzerine bir kere bastırdı ve "haydi bunun gibi yapmaya başla" dedi. Ben büyük bir dikkatle kamışı onun gösterdiği gibi bastırmaya

çalışıyordum. Her bastırılışta baş kısmı üçgen şeklinde bir çizgi çıkıyordu. Bir ara canım sıkıldı, başladım kili avucumun içinde yoğurmaya. Evvelâ yine yusyuvarlak yaptım, sonrada onu biraz yassıltarak ayırdığım ve yuvarlak yaptığım küçük bir parçayı üzerine yapıştırdım. Kopardığım küçük bir kil parçasını da ince uzun yaparak arkasına ekleyince ayakları olmayan bir hayvana benzemişti. Pek hoşlanmıştım bu işten, derken bizim öğretmen çıkageldi. Elimdekini görünce birdenbire yüzü öyle' asılmıştı ki, nerede ise korkudan çişimi yapacaktım. Hemen "nerede yazın, neden yazmıyorsun?" diye çıkıştı. Ne yapacağımı şaşırmıştım. Boynumu büktüm, acele kili daha önceki şekle soktum ve kamışla aynı çizgileri yapmaya başladım. Güneş tanrımız yerin altına giderken bizi de evlerimize gönderdiler. Hepimiz elimizde, içinde henüz tam kurumamış, yazdığımız, sizin tablet dediğiniz, Dub'lar olan sepetlerde evimize yollandık. Ben büyük bir özlemle kendimi eve attım. Herkesin beni ne kadar merakla beklediğini, tuttukları bir yığın soru yağmurundan anladım. Kimi "okulda eğlendin mi?" kimi "çocuklarla arkadaşlık edebildin mi?", kimi de "öğretmeni sevdin mi?" diye soruyorlardı. Aslında sokakta oynamak varken akşama kadar kapanmak pek hoşuma gitmemişti ama, hem birçok arkadaş edinmek, hem de birşeyler öğrenmek fena değil, diye kendimi avutuyordum.

İlk günden sonra o heyecanım ve acemiliğim yavaş yavaş geçmeye başladı. Yeni arkadaşların olmuştu. 30 gün süren bir ay içinde üçü kutsal gün, üçü de dinlenme günü olmak üzere 6 gün evde kalıyorduk. Bu da benim okula özlemle gitmeme neden oluyordu. Yazıyı da daha bir hevesle yazmaya başlamıştım. O sıkıcı düz çizgilerden sonra bu. ba. bi, tu. ta. ti, ab. ub. ib, tam. turn, tim gibi heceler yazılı, bizim dub dediğimiz kitabı verdiler elimize. Bu bizim alfabemizmiş. Bunları öğrendikten sonra erkek, kadın adlarından oluşan listeleri kopya etmeye başladık. Bunlar yazımızı kolay öğretebilmek için öğretmenlerimizin bulduğu bir yöntemmiş. Bu listelerden oluşan kitaplardan kısım kısım kopya ediyoruz. Bazen güç öğrenen çocukların dub'unun sol tarafına öğretmen güzel yazısı ile yazar, çocuklar da ona bakarak güzel yazmaya çalışır. Biliyor musunuz, bizde yazı yazmak bir sanat sayılır ve bütün sanatların içinde en zor olanı denir. Yazı, sanatın babası, konuşmanın annesi imiş Sumerlilere göre.

Bundan yüzlerce yıl önce atalarımız yazmak istediklerinin resmini yaparak yazıya başlamışlar. Hem de taşlar üstüne! Bir taş üzerine resim yapmak kolay mı sizce? Kolay değil, değil mi? Sonraları çanak çömlek yaptıkları kil üzerine yazmayı denemişler. Kil bizim güneşimizin bol sıcağında çabuk ve çok iyi ku-

ruduğundan yazı için çok elverişli bulunmuş, o zamandan beri hep kil üzerine yazılıyor. Yazılacak konuya göre büyük veya küçük bir kil parçası alınır, ona dikdörtgen şekli verilir. Konu uzun ise onu sütunlara bölüyorlar. Onların içine 500-1000 satır yazılabiliyor. Biz onlara kitap diyoruz. Ben henüz onları yazacak düzeyde değilim, daha çok yıl var öyle yazabilmem için. Yazı kil üzerine yazılmaya başlandıktan sonra yavaş yavaş değişmiş. Biliyorsunuz her istediğimizi resimle anlatamayız. Örneğin ayak demek istersek bir ayak resmi yaparız, ama gideceğim veya gidiyorum yazmak istersek resimle gösteremeyiz. Bunun için resimlere bazı işaretler ekleyerek veya şimdi burada size anlatmam uzun sürecek yöntemlerle atalarımız yüzyıllar boyu çalışıp yazımızı her istediğimizi yazacak düzeye getirmişler. Ama yüzlerce yazı işareti öğrenmek zorunluğundayız. Üstelik bir işaretin de kaç türlü okunuşu var. O yüzden bizde okuyan çok az. Benim okumaya hem hevesim, hem de yeteneğim var. Babası okumuş olan çocukların okula gitmesi zorunlu. Bunlar arasında fazla yeteneği olmayanlar yazıyı biraz öğrenince ayrılıyorlar. Onlar çok küçük işlerde çalışabilirler. Okulun verdiği bütün bilgileri öğrenenler saraylarda, tapınaklarda, özel yerlerde yazıcı, yüksek memur olarak veya okullarda öğretmen, bilgin olarak çalışırlar ve çok saygı görürler. Hatta onların şehirde ayrı mahalleleri ve bir de

evleri vardır. Babam da yazıcı olduğundan biz de o mahallede oturuyoruz. Çevremizi temiz tutmak zorundayız. Tanrılarımız da bizim temiz olmamızı ister. Okulda da temizlik önde gelir. Temiz olmayan çocuklar dayağı hak etmişlerdir. Aramızda verilen ödevleri yapmayan, oturdukları yerde duramayan çocuklar var. Öğretmen onlara kızdığı zaman bulunduğu yerden, çocuğun uzaklığına uyacak kamışı alır, "küt" diye rastgele bir yerine vurur. Ödüm patlar bana da vuracak, diye.

Fakat bir gün başıma neler geldi bilseniz. O gün galiba çok şanssız bir günümdü. Sokakta okula gitmeyen bir arkadaşla karşılaşmıştım. Onunla konuşmaya başladık. Sonra da nasıl oldu ise oyuna dalıvermişiz. Birdenbire geç kaldığımı anlayarak koşa koşa kan ter içinde okula gittim. Bir de baktım gelenleri denetleyen öğretmen karşıda elinde sopası ile duruyor, kaçmama olanak yok. Hemen yakaladı beni. "Niçin geç kaldın?" diye iki sopa indirdi kalçalarıma. Canım bir hayli yanmıştı. Onunla kalsa iyi. Oynarken üstüm başım, ellerim kirlenmiş, kirlere bakan sorumlu hemen, " ne bu halin, böyle okula gelinir mi?" diye bir de o patakladı. İyice korkmuştum. Ders odasına girip yerime oturunca kalçalarımın acısından kımıldamaya ve yavaşça yanımdaki arkadaşıma durumu anlatmaya başlamıştım ki, "neden rahat durmuyorsun, neden

konuşuyorsun?" diye öğretmenin gürlemesi ile kamış sopası omuzuma "küt" diye indi. Öğretmen. o kızgınlıkla "hemen yazını getir göreyim" dedi. Ben korkudan titremeye başladım. Her tarafım ağrıyordu. Öğretmenin de dışarıda yediğim dayaktan haberi yoktu. Yavaşça kalkıp dubumu götürdüm. Yazılarıma şöyle bir baktı. "Nedir bunlar, hiç güzel yazmamışsın, senden bu gidişle adam olmayacak" diye söylenerek yanağıma bir tokat indirmesin mi! Canım yanması bir tarafa, arkadaşlardan çok utanmış, üzülmüş ve çok fazla kızmıştım. Öyle ya, bir kere sokakta oynayıp geç kalmakla bu kadar dayak yemek çok değil miydi?

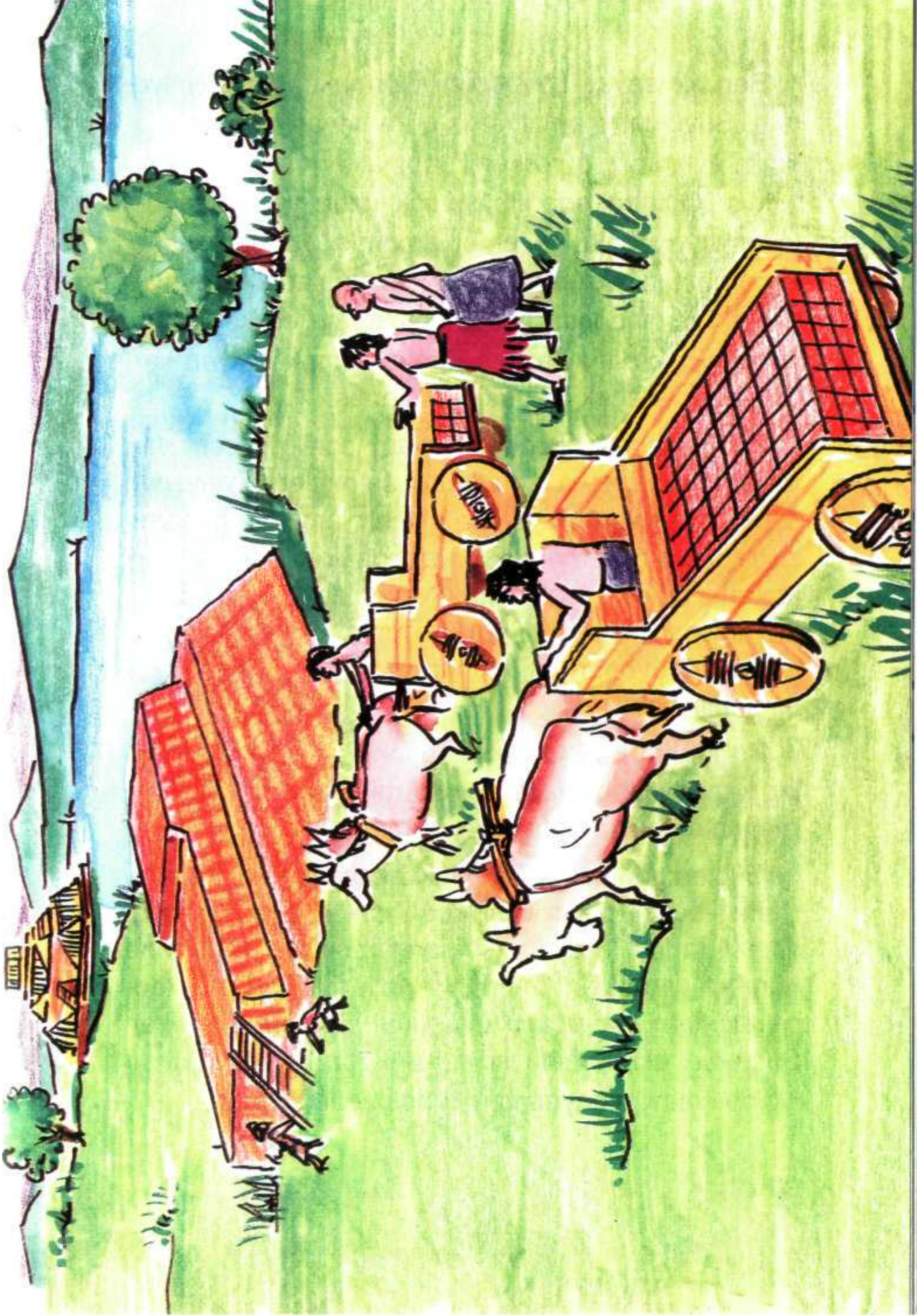
Eve giderken kendi kendime, öğretmen "nasıl olsa sen adam olmayacaksın" dedi, ben artık okula gitmeyeceğim diye karar verdim. Evde her zaman olduğu gibi babam beni bekliyordu. Ağlayarak kollarına atıldım ve olanları olduğu gibi anlattım. "Bir daha okula gitmeyeceğim" dedim. Babam çok anlayışlıdır. Okulun ve çocukluğun ne olduğunu biliyor. Bana "dur hele, hemen karar verme. Gidip öğretmeninle konuşayım, gönlünü alalım, sonra ne yapacağımızı düşünürüz" dedi. İkinci günü öğretmeni babam evimize davet etti. Annem onun için şarabı, birası ile güzel bir ziyafet hazırladı. Yemekten sonra babam öğretmenin önünde ödevlerimi okuttu, güzel yazdığım yazılarımı gösterdi. Öğretmenden özür diletti bana. Özür dile-

mek çok zor gelmişti, fakat yine de kabahatli olduğumu kabul ediyordum. O günden sonra bir daha sokaklarda vakit geçirip okula geç kalmamaya son derece özen gösteriyorum. Öğretmenim de bana karşı daha anlayışlı ve iyi oldu.

Okulda Sumerce konuşmayanlar da dayak yer. Şimdi siz bana sorabilirsiniz. "Sumer ülkesinde herkes neden Sumerce konuşmasın?" diye.

Ülkemize çok çok eskiden, daha doğrusu yüzlerce yıl önce Akadlılar adındaki insanlar batıdan gelmeye başlamış. Bunlar yavaş yavaş ordumuza girip paralı askerlik yapmışlar. Orada nasıl savaştığımızı öğrenmişler. Saraylara girip memur olmuşlar. Bir gün krallarımızdan biri hastalanmış. Kralın yanında görevli olan Sargon adında biri bundan yararlanarak kralımız yerine geçivermiş. Ordularımızı eline almış ve kendisini bütün Sumer ülkesinin başı yapmış. Onun oğlu, torunu da kral olduktan sonra, yeniden bizim krallarımız idareyi ellerine geçirmiş. Fakat Akad dili konuşanlar çoğalmış. Onların ne tanrıları varmış ne de dinsel törenleri. Araba yapmayı bile bilmiyorlarmış. Hepsini bizden öğrenmiş bizim tanrılarımızı almışlar. Okuma, yazmadan da haberleri yokmuş. Onları da okullarımızda öğrenmişler. Ülkede çoğunluk bizim halkımız olduğundan ve dinimizi de aldıklarından Sumerce öğrenmek zorunluluğunda kalmışlar. Bizler de

onlarla birlikte yaşadığımızdan Akadca öğreniyoruz. Ama babam bizim evde Akadca konuşmamıza izin vermiyor. Sumerceyi unutacağımızdan, böylece Sumercenin ortadan kalkacağından korkuyormuş. Eskiden ülkemizde biz çoğunluk iken, azınlık olmaya başlamışız, buna neden de kendi halkımız olmuş. Krallarımız "ben üstün olacağım" diye birbirleri ile üstünlük savaşına girmişler. Güçleri bölünmüş. Bizde bir atasözü vardır: "Gücün azalırsa, düşmanı kapıda bulursun". Bundan komşu ülkeler yararlanıp üzerimize saldırmışlar. Ülkemiz uygar ve çok zengin olduğu için zaten kıskanıyorlarmış bizi. Öyle çok savaşlar olmuş ki, son çağlarda. Düşmanlar büyük Sumer Devleti'nin son kralını tutsak yaparak kendi ülkerine götürmüşler ve bir daha ona ne olduğu duyulmamış. Bundan sonra en aşağı bin yıllık Sumer Devleti parçalanmış. Şimdi iki ayrı krallık var. Benim kentim Nippur, İsin Krallığı'na bağlı. Ben bunları babamdan ve öğretmenlerimden öğreniyorum. Babam, "Nippur'da Larsa Kralı'nın da gözü var. Eğer birgün Larsa Kralı güçlenip İsin Krallığı da Nippur'u alırsa hiç şaşmam" diyor. Onun üzülerek "Artık bundan sonra bir daha büyük Sumer Devleti kurulamaz. Akad'lar güçleniyor. Biz ise gücümüzü yitirdik. Bir daha o eski gücümüzü toplayamayız" diye annemle konuştuklarını duyuyorum.

Ben hiç savaş görmedim. Görmek de hiç istemiyorum. Büyüklerin anlattığına göre savaşlarda şehirlerimiz, evlerimiz, o görkemli tapınaklarımız yanmış yıkılmış. Onların onarılması çok uzun yıllar sürmüş. İnsanlar yiyecek, içecek bulamamış, açlıktan sokaklarda düşüp, düşüp ölmüşler. Hayvanlar bile yavrulayamamış. Nedense nehirlerimizde su da kalmamış. Herşey çok pahalılaşmış. Birşey almak isteyen karşılığında verecek gümüş bulamamış.

Kendimizden birçok insanları, özellikle çocukları tutsak edip başka şehirlerde satmışlar. Evimizden ayrılıp başkalarının yanına gitmek, anne ve babamızı bir daha görememek ne acı değil mi? Fakat yeni kralımız böyle tutsak olarak Nippur'dan götürülüp köle yapılanların özgürlüğünü vermiş. Onlar tekrar evlerine dönüyorlarmış. Bunun için şehrimizde büyük bir şenlik var.

Bu kralımız bir de eski kanunlarımız yerine, yeni bir kanun kitabı yazdırmış. Artık yargıçlarımız suç işleyenleri bu kanuna göre yargılayacak.

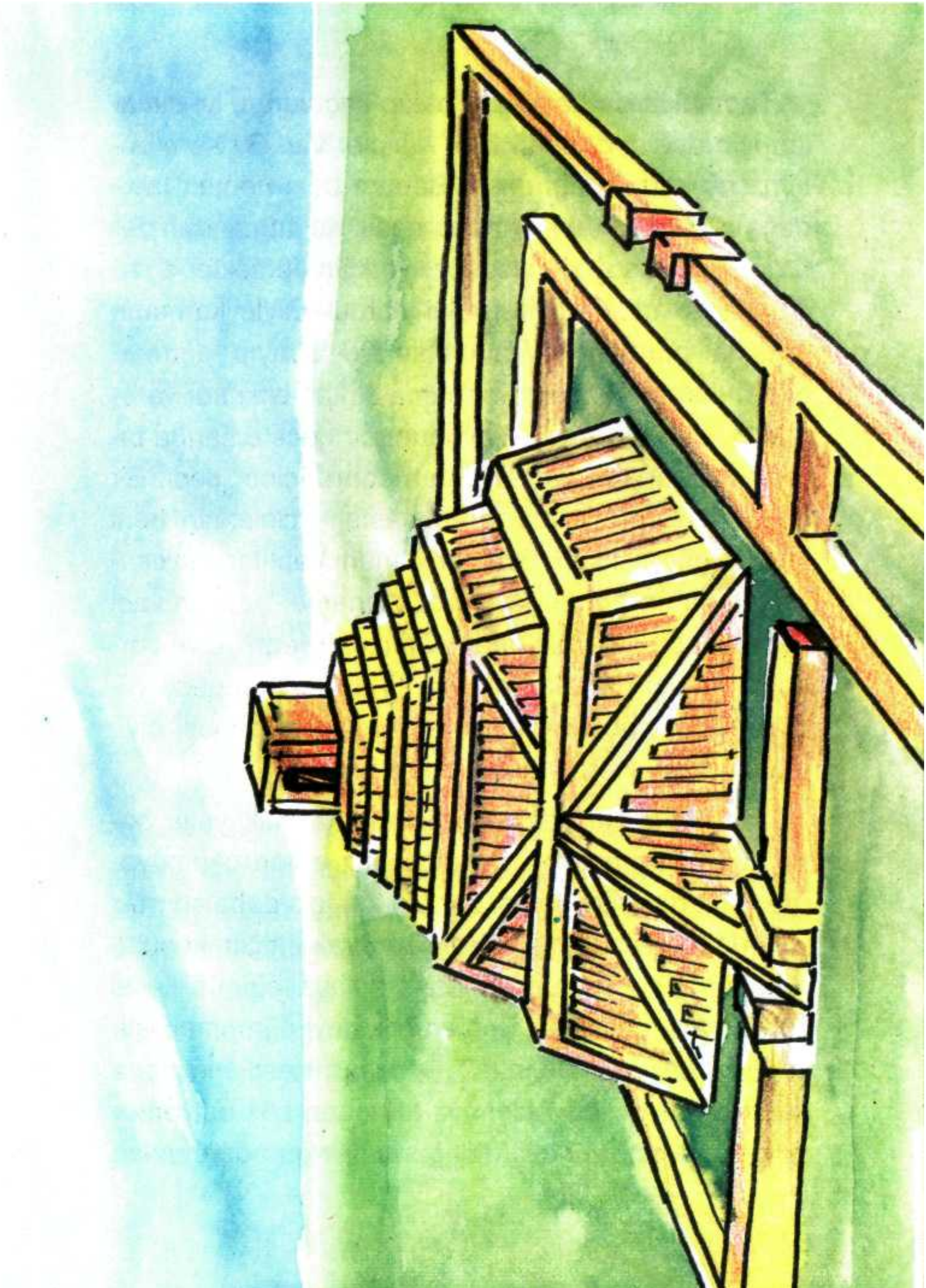
Okulda Akadca öğrenmek bana çok zor geliyor. Çünkü bu dil bizim dilimizden çok başka. Yazımızı alan Akadlar, bizim yazı işaretlerine kendi dillerine göre ad vermişler. Onun için yüzlerce işaretin Akadca okurken Akadca okunuşunu, Sumerce okurken Sumerce okunuşunu söylemek zorundayız. Bunun hiç de kolay olmayacağını tahmin edersiniz.

Bana matematik de zor geliyor. Hele çarpım tablosunu öğreninceye kadar canım çıktı. O da o kadar uzun ki. Çok büyük sayıları birbiriyle çarpmamız gerekiyor. Daha hepsini öğrenemedim. Problemleri çözmek de kolay değil. Bir gün babama "neden bize matematik okutuyorlar sanki" dedim. Babam, "bunu neden soruyorsun?" der gibi yüzüme baktı ve "bak oğlum, biliyorsun geçenlerde 5 koyun ile tarlamızdan gelen 10 sila arpa sattım. Bir koyunun fiyatı 2 gin gümüş, bir sila arpanın fiyatı da 1 gin gümüştü. Bunların hepsinden kaç gin gümüş alabileceğimi ancak matematik ile hesap edebilirim. Onu alanın da benim kadar matematik bilmesi gerek. Bir ev, bir saray veya bir tapınak yapılacağı zaman, onların yıkılmaması, sağlam yapılabilmesi için ne kadar yere ne kadar yükseklikte yapılacağı, kullanılacak malzemelerin ölçüsü, fiyatları hep matematik ile hesaplanır. Bir tarlanın yüz ölçümü bilinmeden nasıl satın alınır? Görüyorsun ya günlük yaşantımızda hep matematik ile karşılaşıyoruz. Onun için sen bütün matematiği yeterince öğrenmeye çalış" dedi. Düşündüm, babamın dediği doğru idi.

Okulda en çok sevdiğim ders tanrıçalarımızı, tanrılarımızı, krallarımızı, tapınaklarımızı öven ilâhiler. Buna neden belki de şiir yazmayı sevmem. Fakat yazdıklarımı bir türlü beğenmiyor, biraz sonra kırıp kırıp atıyorum.

İlâhileri asıl tapınakta dinlemeli. Çünkü orada çeşitli çalgılar eşliğinde güzel sesli rahipler ve rahibeler, daha doğrusu din görevlileri törenlerde, özellikle yeni yıl törenlerinde söylerler. Her yıl gideriz o törene. Çok eğlenceli olur. Bizim Dumuzi adında bir çoban tanrımız var. Biliyor musunuz, onun adı sizin takviminizde Temmuz şeklinde ay adı olmuş. Bizde de bu isimde bir ay var ya! Bunun bizden size ulaştığından hiç haberiniz yok değil mi? İşte bu tanrımız yılda bir kere yer altı dünyasından çıkıp karısı aşk tanrıçamızla evleniyorlarmış. Bunun nedenini anlatan o kadar uzun hikâyesi var ki, burada anlatmam sizi sıkabilir. Onların birleştiği gün bizim yeni yılımız başlar. Ülkemize bereket gelir. Tahıllarımız, sebze ve meyvelerimiz çok bol olur. İnekler, koyunlar, keçiler yavrular, tavuklar, kazlar, kuşlar, balıklar bol yumurtlarlar. Evlerimizde de o günlerde güzel yemekler yapılır, yumurtalar pişirilir.

Tapınakların içini görmeyin, insan doludur. Bir derdi bir isteği olan, tanrıları kıvandırmak isteyenler koyun, sığır, kuş, balık, ekmek, süt, bira gibi ne varsa kurban olarak tanrılarımıza sunarlar. Tapınağın büyük salonunda tanrılarımızın heykelleri önünde sunakları bulunur. Getirilenlerin çoğu veya konulabilecekleri bu sunaklara bırakılır. Sonra onları din görevlileri alır, tanrılarımız adına yerler.

Tapınaklarda hastalara bakıp ilaç veren, iyi olmaları için dualar okuyan özel rahipler var. Bir kere benim çok karnım ağrımıştı. Babam beni hemen tapınağa götürdü. Rahip "karnın nasıl, ne zamandan beri ağrıyor, kusuyor musunuz, yediğin yemekler ağzına geliyor mu?" gibi sorular sordu. Eliyle karnımın orasına burasına bastırdıktan ve ağrıyıp ağrımadığını sorduktan sonra babama birkaç bitki adı vererek "bunları bir arada kaynatın, bir gece dışarıda bırakın bu çocuğa yemeklerden sonra içirin" dedi. Bir de dua okudu, içime giren hastalık cinlerinin beni bırakıp gitmesi için. Evde söyleneni yaptılar. Hakikaten kamımın ağrısı geçiverdi. Anneme "yapılan ilacı neden gece dışarıda bırakmamızı söyledi?" diye sordum. Çünkü merak etmiştim. O da "oğlum gece yıldızlar ilaca çabuk iyileştirme etkisi yapıyormuş, diye duymuştum. Herhalde onun için" dedi.

Tanrılarımızın serüvenlerini anlatan hikâyeler bana çok ilginç geliyor. Fakat henüz onları okumuyoruz. Onların anlaşılması zor olduğu için daha sonraki yıllarda okuyacakmışız. Yalnız merak ettiğim konuları babama soruyorum. O bana anlayacağım bir dille açıklamaya çalışıyor. Ben en çok neyi öğrenmek istiyordum biliyor musunuz? İlk insan nasıl meydana gelmiş? Bir de büyüklerimiz tufandan söz ediyorlardı, onun niçin ve nasıl olduğunu. Bir gün öğretmene

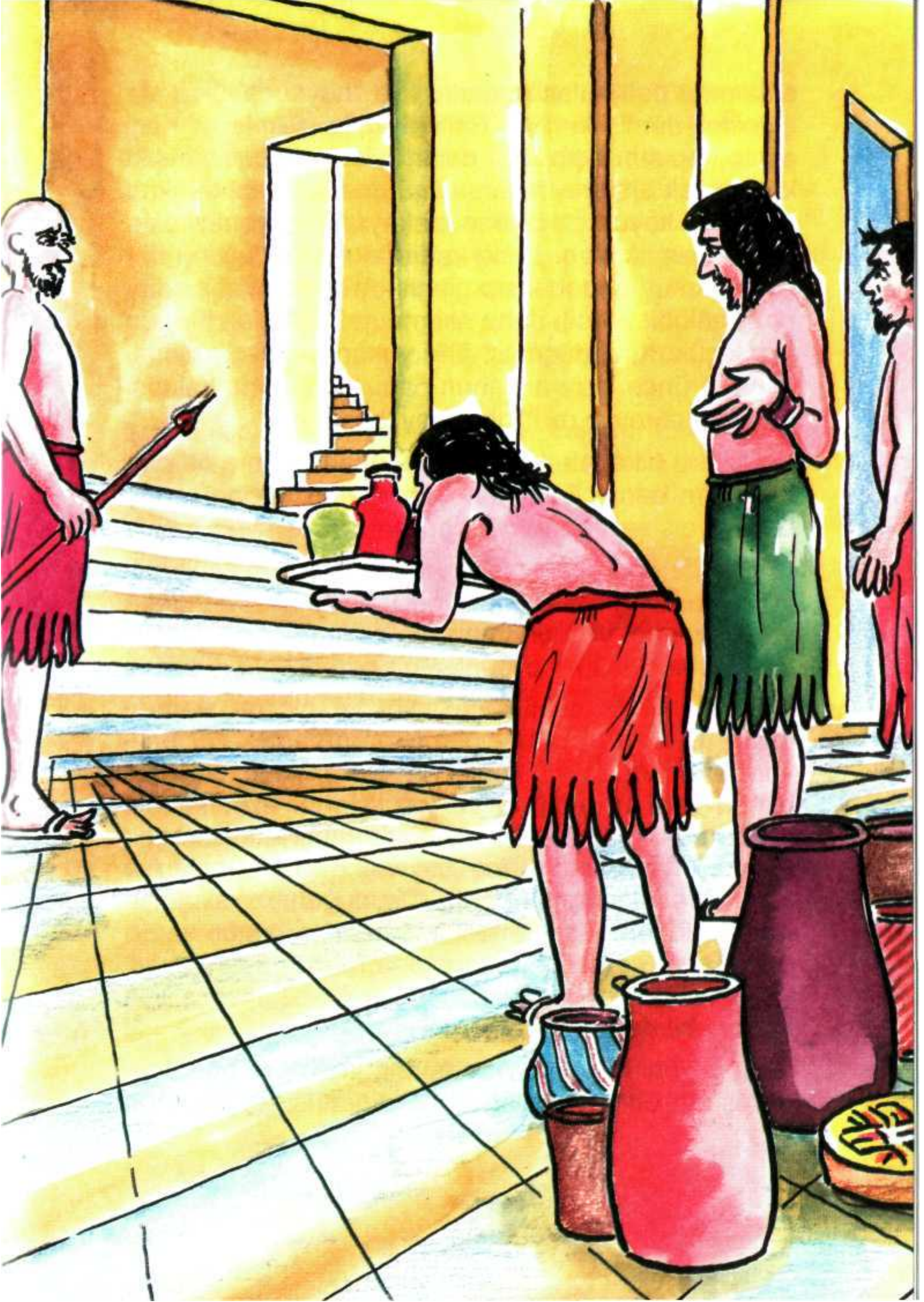
sordum bunları. O da: "Bunları öğrenmeniz, daha doğrusu anlamanız için yaşınız küçük, okumayı daha iyi öğrendiğiniz zaman size onları okutacağız, fakat başka arkadaşlarınız da şimdiden öğrenmek istiyorlarsa kısaca size anlatırım" dedi. Çocuklar hep birden "istiyoruz, istiyoruz" diye bağrıştılar. Öğretmen bizim ilgimizden çok memnun olmuş olacak ki, hemen söze başladı: "İlk olarak dünyada yalnız çok büyük ve derin bir su varmış. O bir tanrıça imiş. Tanrıça bir dağ doğurmuş. Onu hava tanrısı ikiye ayırmış. Biri gök tanrısı, diğeri yer tanrısı olmuş. Bunlardan birçok tanrı meydana gelmiş. Bu tanrılar kendilerine iş yapacak kimseler istemişler. Yer tanrıçası bunun için, nehir kıyısından bir topak çamur almış onlardan insan şekilleri yapmış bilgelik tanrısı da can vermiş, böylece biz insanların ataları olmuş. Onlar çoğalmaya başlamışlar. Çoğaldıkça ahlakları bozulmuş. Tanrılarımıza saygısızlık etmişler. Büyük, küçük tanımamışlar, hile hurdaya, birbirlerini aldatmaya başlamışlar. Buna kızan tanrılarımız da "şunlara öyle bir tufan yapalım ki, hepsi yok olsun, nedir bunların birbirlerine ve bize yaptıkları!" demişler. Bereket bizim bilgelik tanrımıza. O bu kararı duyunca, hemen tanrılarımıza saygılı insanları seven, hayvanlara acıyan, kimseye fenalık yapmayan birisine tanrılarımızın bu kararını gizlice bildirmiş ve bir gemi yaparak her canlıdan birer çift içine almasını önermiş.

O da söyleneni yapmış, gemiye girip kapısını kapar kapamaz bardaktan boşanırcasına yağmur başlamış. 7 gün 7 gece durmadan yağan bu yağmurla yer yüzünde herşey sular altında kalmış. Yalnız gemi ve gemidekiler bundan kurtulmuş. Sular biraz çekildikten sonra gemiden çıkmışlar. Tanrılara kurbanlar kesmiş, gemiyi yapıp insanları kurtaran Tanrılarımız da ona ölümsüzlüğü ödül olarak vermişler ve kendilerinin yaşadığı cennete göndermişler" diyerek öğretmenimiz sözünü bitirdikten sonra "hepsini anladınız mı?" diye sordu. Ben çok iyi anlamıştım. Anlamasam size anlatabilir miydim? Benim en iyi tarafım anlatılanı can kulağı ile dinlemek, onu aklımda tutmak ve birisi isteyince severek anlatmak galiba.

Hayvan masallarına bayılıyorum! İçlerinde ne güldürücü olanları var. Fakat onları okuyup bir hayvan görünce hemen onun bana veya yanındakine gülünecek birşeyler söylediğini düşünüyor, başlıyorum kendi kendime gülmeye. Geçenlerde okuduğum akıllı keçinin kurnazlığını anlatan bir masal da çok hoşuma gitti. Masal şöyle:

Bir gün bir arslan cılız bir keçi yakalamış. Keçi bakmış kurtuluş yok, arslan onu yiyecek! Hemen aklına bir kurnazlık gelmiş. Arslana:

"Beni bırak, benim etim yok, kemiğim çok, ama sana bizim ağıldan etli, butlu şişman bir koyun verebilirim" demiş. Arslan etli koyunu duyunca biraz yumuşamış ve "seni bırakayım ama önce bana adını söyle. "Keçi; "aa! sen benim adımı bilmiyor musun? Benim adım "Sen akıllısın'dır" demiş. Arslanın aklı hep şişman koyunda olduğu için keçinin adının

anlamına pek kulak asmamış ve "haydi çabuk ağıla gidelim" demiş keçiye. Birlikte ağıla gelmişler. Keçi ağılın kapısını açıp içeri dalar dalmaz kapıyı sımsıkı kapayarak arslana "adımı düşünmeden beni bıraktın ya şimdi koyun değil ben sıskayı bile yiyemiyeceksin" demiş. Arslan da ne kadar akılsız olduğunu düşünerek kuyruğunu kısıp gitmiş. Arslandan söz edince küçük bir masal daha aklıma geldi. Arslan bir gün tuzak çukuruna düşmüş. Tilki yukarıdan geçiyormuş. Onu görünce "vay arslanım pabuçların evde kalmış, buraya getireyim mi?" diye alayı basmış.

Sizi bu hikâyelerle sıktım mı acaba? Ama ne olur kızmayın bana. Bildiğimi anlatmaktan hoşlanıyorum dedim ya size!

Okulda öğrenecek çok bilgi var. Bakalım daha kaç yıl koşturacağım öğrenme peşinde? Fakat sonunda ya bir yargıç, ya öğretmen, ya hekim, ya da saraya yazıcı olabilirim. Ah o günleri bir görebilsem.

Öğrenmekte güçlük çektiğim ve hiç de sevmediğim (belki de sevmediğim için öğrenmek zor geliyor bana) konu dağ, nehir, yer, taş, maden, bitki gibi birçok varlığın adlarını ve yazılışlarını ezberlemek. Bir de bunları yazarken başlarına nehir adı ise nehir işaretini, hayvan adı ise hayvan işaretini, bitki ise bitki işaretini koymak gerek. Okuduğumuz kelimenin ne tür olduğunu bildirmesi bakımından bunun yararı çok. Fakat hepsini birden akılda tutmak kolay değil. Kolay veya zor, ne yapalım, okulu bitirmemiz için hepsini bilmeliyiz.

Yeni yeni mektup yazmasını öğrenmeye başladık. Komşuda bir teyze var, bunu duymuş gibi, bir gün

başka şehirde olan oğluna mektup yazdırmaya bana gelmez mi! Önce korktum, beceremem diye. Sonra "bu bir deneme olur benim için" dedim ve kabul ettim. Fakat ne zormuş başkasının yerine mektup yazmak. O yazdırmak istediklerini doğru dürüst anlatamıyordu. Söylediklerini toparlayıp yazıncaya kadar canım çıktı. İsin şehrine mektupları götüren ulağa yetiştirdik. Teyze buna pek sevindi. Karşılığında bana bir sepet hurma getirmiş hediye olarak.

Bilmem biliyor musunuz, suyu ve sıcağı bol olan bizim ülkede hurma ağacı pek çoktur. En önemli meyvemizdir hurma. Üzüm bağlarımız da var, fakat üzümü daha çok şarap yapmak için kullanıyorlar. Şarap deyince aklıma geldi, bizim su yerine bol bol bira içtiğimizi söylemedim size. Bira ağzı çamurla sıvanmış ve mühürlenmiş, destiler veya küçüklü büyüklü küpler içinde saklanır. Bu biralar ya kupalarla veya içi boş kamışlarla içilir. Birkaç kişi konuşurken bir küpten kamışlarla içmek çok zevkli olur. Bira yapan birçok yerlerimiz var. Bira evinde içmek isterseniz karşılığında gümüş yerine arpa getirmeniz gerek. Biliyorsunuz, bira arpadan yapılır.

Nerede ise size kahramanlarımızdan söz etmeyi unutacaktım. Çok çok eski çağlarda bizim sayılı kahramanlarımız varmış. "Kahraman" ne demek bilmem biliyor musunuz? Bizde ülkesi için kimsenin yapamayacağı yararlı işleri başaranlara, denir. Büyüklerimiz çocuklara onların hikâyelerini anlatır dururlar. Onların yaşadığı çağlarda henüz yazımız yokmuş, bu yüzden kendileri yazamamiş serüvenlerini. Fakat şairlerimiz ve ozanlarımız onların yaptıklarını destan

haline getirerek törenlerde çalgılar eşliğinde şarkı olarak çalmış söylemişler. Böylece ağızdan ağıza zamanımıza kadar gelmiş hikâyeleri. Ama şimdi yazımız çok geliştiği için kile yazılmaya başlanmış.

Bu kahramanlarımızın hikâyelerinden benim en çok sevdiğim kahraman Gılgamış ile onun candan arkadaşı Enkidu'nun ejderha öldürmeleri. Onu size de kısaca anlatayım istiyorum. Siz de onu tanımış ve böylece kendi isteği de yerine gelmiş olur.

Gılgamış, etrafında ölenleri gördükçe "bir gün ben de öleceğim, adım, sanım yok olacak, kimse beni hatırlamayacak. Ölmeden önce ülkeme öyle yararlı bir iş yapmalıyım ki, adım ağızlardan düşmesin, akıllardan çıkmasın" istemiş. O sıralarda odunlarımızın kesilip getirildiği uzak dağlardaki ormana bir ejderha girmiş. Kimseyi ormana bırakmıyor, geleni yutuyormuş. Gılgamış" o ejderi öldürür halkımı kurtarır ve adımı da ölümsüz yapabilirim" diye karar vermiş. Hemen arkadaşı Enkidu'ya "Haydi gidip o canavarı öldürelim" deyince Enkidu korkudan titremeye başlamış ve "aman arkadaşım o ejderin dişleri canavar dişleri, yüzü aslan yüzü, sesi sel sularının sesi gibi imiş. Gördüğünü bir lokmada yiyormuş. Biz onu nasıl öldürebiliriz, ne olur bu işten vazgeç, gitmeyelim" diye yalvarmışsa da Gılgamış "korkma arkadaşım, ikimiz bir olursak başaramayacağımız bir iş yoktur" demiş. Yanlarına başka arkadaşlar da bularak yola çıkmışlar. Dere tepe düz gidip 7 dağı aştıktan sonra ormana ulaşmışlar. Canavar onların geldiğini daha uzaktan anlamış ve ormana sokmamak için çeşitli yollara başvurmuş ama Gılgamış hiç

birine önem vermeden tek başına gidip canavarı öldürmüş. Böylece halkımız ondan kurtulmuş ve kahramanımızın adı da istediği gibi hiç unutulmamış; destanları ile yüzyıllar boyu süregelmiş. Bunları anlatmakla benden dörtbin yıl sonra gelen sizlere de onu tanıtmış ve dörtbin yıl daha yaşatmış oluyorum. Ona ve bana ne mutlu. Ah ben de ülkeme böyle yararlı işler yapıp kahraman olarak adımı yaşatabilsem!

Artık anlattıklarım yetişir değil mi? Ülkemi ve kendi yaşamını biraz tanıtabildiysem ne mutlu bana. Sizi yaşadığınız 20. yüzyıla götürüp ben yine çağıma döneceğim.

Hazır mısınız? Şimdi İ.Ö. 20. yüzyıldayız, geleceğe doğru yola çıkıyoruz. 15'inci yüzyıl, artık bizim halkımız görünmüyor. 10. yüzyıl, birinci yüzyıl oldu bile. Herkes bizim milletin adını unutmuş, fakat yazımız, dinsel törenlerimiz, hatta tanrılarımız bile sürüyor, hayret değil mi? Kitaplıklarımız, arşivlerimiz savaşlarda yakılan yıkılan yapıların altında kalmış. Hatta o görkemli şehirlerimiz bile yok olmuş. Artık gelecek zamana doğru gidiyoruz.

Biz yolumuzu sürdürelim, 10. yüzyıl, 15. yüzyıl. Bu arada birçok yeni milletler, devletler, dinler çıkmış ortaya. Geldik 20. yüzyılın başına. Burada biraz yavaşlayalım mı? Sizin ülkenizi düşmanlar sarmış. Savaşlar, savaşlar, ölenler, yaralananlar, aç kalanlar, göç edenler. Aman tanrılarımız aynı bizim ülkede anlatılanlar gibi. Yine şanslı imişsiniz, kahraman Mustafa Kemal gelip aklı ve gücü ile düşmanlardan kurtulmanızı sağlayarak Türkiye Cumhuriyetini kur-

du. Şimdi de kendisine Türklerin Atası anlamına gelen Atatürk soyadını aldı.

Bunu almakta da çok haklı idi. Çünkü ülkenizin her yönüne düşmanlar girmişti. O korkmadan ortaya atılıp baş olmasaydı, düşmanlar topraklarınızı tümü ile ellerine geçirip Türk ve Türklüğü ortadan kaldıracaklardı. O tıpkı bizim kahraman Gılgamış gibi yapmıştı. Bizim ülkemizi de düşmanlar alacakmış; o çıkmış ve halkımıza "Ölsek bile özgürlüğümüz için savaşalım mı? Yoksa ölmemek için düşmanların boyunduruğuna girelim mi?" diye sormuş. Bütün gençler "Savaşalım, biz ölsek bile yurdumuz özgür olsun, en önemlisi yurdumuzun kurtulması, " diyerek savaşmış, özgürlüğümüzü kazandırmışlar.

Biliyor musunuz, Atatürk biz Sumerlileri de Türklerin ilk ataları olabileceğini söyledi. Bu hiç yanlış değil gibi geliyor bana. Çünkü Atalarımız aynı topraklardan, aynı nedenlerle göç etmişler. Diliniz de dilimize çok benziyor. Aynı soyun parçaları mıyız acaba?

Ben geçmişteyim onu araştıramam. Ancak siz araştırıp kanıtlayabilirsiniz.

21. yüzyıla çok yaklaştık. Artık sizi bırakıp kendi çağıma dönüyorum. Siz ise yeni bir yüzyıla doğru yol alıyorsunuz. Ülkenizin elinizde kalmasını, bizim gibi olmamayı istiyorsanız çok çalışma, saygı, sevgi, barış tutumluluk ve doğruluk olsun amacınız. Benden size son öneri.

Size 21. yüzyılda mutluluklar dileriz.

Hoşçakalın!